

KANARIETAKO TRAGEDIA

Atlantikoko bide arriskutsuan hildakoen eta desagertuen bila

 MIGRAZIOA / GAUR8

Afrikako ipar-mendebaldetik Kanarietara doan bide arriskutsuan itsasoratzen diren migranteen kopuruak gora egin du. Eta, ondorioz, hildakoen eta inoiz agertuko ez diren kopuruak ere bai. Senideak bizirik dauden jakiteko edo gorpuak bilatzeko ahaleginak amesgaizto bihurtzen dira askotan. Tragediak erreskatatzaileak ere jotzen ditu.

Emaztearen eta 6 urteko alabaren berririk ez zuela ikusita, Kanarietara abiatu zirenetik hamar egun igaro zirenean, Hamidok, Estatu frantsesean bizi den Boli Kostako herritarrak, hegazkin bat har-

tu zuen artxipelagora. Hantxe jakin zuen emaztea bidean hil zela, eta alaba ere bai, ama nola hil zen ikusteak traumatizatuta.

«Gizon hori gurekin harremanetan jarri zen, inork ez ziola informaziorik emango etsita zegoelako», dio Helena Maleno Caminando Fronteras GKEko ar-

Mamadou gazte maliarra, «ontzien hilerrian», bere bidaia gogoratzen.
Lluís GENE | AFP

duradunak. Afrikako ipar-mendebaldeko kostaldea eta Kanariak banatzen dituen migrazio bide arriskutsuan hildako edo desagertutako migratzaileen familientzat, senideen patuari buruzko informazioa lortzea amesgaiztoa izaten da askotan.

Mediterraneoko kontrolengatik eta covid-19aren pandemiaren inpaktuagatik, azken bi urteetan gora egin du Mendebaldeko Saharatik zein Senegaleetik (1.500 kilometro hegalderra) Kanarietara gainezka doazen ontzietan iritsi nahi duten migratzaileen kopuruak.

Ondorioz, hildakoen kopuruak ere gora egin du.

Nazioarteko Migrazio Erakundeak (IOM) 2019an 202 heriotza erregistratu zituen eta aurren, berriz, 937. Bide horretan 1997tik izan den «urterik hilgarriena» izango litzateke, IOMek «Desagertutako migratzaileak» proiektuan eta APDHA GKEak jasotako datuen arabera.

NBERen agentziak berak aitortzen du benetako datuak are larriagoak direla. Caminando Fronterasen arabera, urteko lehen seihilekoan 2.087 migratzaile hil dira, eta 2020an, 2.170.

«Urte izugarria izan da, migratzaileek badakite itsasoan bizia gal dezaketela», nabarmendu du Helena Malenok.

HILKUTXA BIHURTUTAKO ONTZIAK

Migratzaile askorentzat, bizimodu hobe bat lortzeko Europara eramatea espero duten ontzi horiek hilkutxa bihurtu daitezke.

«Banekien ontzi hau hartzea ez zela gauza ona, baina Malin gerra zegoen», adierazi zuen Mamadouk. 17 urte zituen Nuadhibu (Mauritania) utzi zuenean, 2020ko abuztuan, beste 58 pertsonarekin batera.

Hiru egun itsasoan eman eta ur eta janari erreserbak agortuta zeuden. Ontziko hainbat lagun

hiltzen hasi ziren. Hamaika baino ez ziren bizirik atera. Salbatzaileek bost gorpu aurkitu zituzten ontzian; gainerakoak kareletik bota zituzten, desagertuen zerrenda luzera.

Gazteak isilik begiratzen ditu pateren zurezko kasko zaharrak, Kanaria Handiko Arinagako portuan dauden migratzaileen «itsasontzien hilerrian» noraezean dabilela, bere bi asteetako itsas oroitzapen traumatikoetan murgildurik.

«Pertsona horiek ez lukete hil behar», dio Teodoro Bondyale Kanarietako Afrikako Elkarteen Federazioak (FAAC), udaberrian hil zen bi urteko haur maliar baten hilobiaren ondoan.

Peluxezko hartz bat dago hilibian. Plaka batean hitz hauek: «Beti egongo zara nire bihotzean, alaba». IOMren arabera, aurtun gutxienez 83 haur hil dira migrazio bidean.

«Migrazioa normaltasunez egin ahal izango balitz, pasaportea eta bisa erabiliz, jendeak ondo bidaiatu eta bizitza hobea izaten saiatu ahal izango luke», baina «migrazio bide arriskuetsuetan zehar eskrupulurik gabeko trafikatzaileekin bidaiatzera kondenatzen ditugu», gehitu du Teodoro Bondyalek.

ONTZI GEHIAGO, HILDAKO GEHIAGO

«Egoera gero eta okerragoa da, itsasontzien eta hildakoen kopurua iaz baino askoz gehiago hazi da aurtun», azpimarratu du Daniel Arencibia abokatuak, migrazio gaietan adituak.

Arencibia desagertuak bilatzeko bulego zentrala sortzea eskatzen du. Izan ere, «ez dago ikerketaz arduratzen den erakunderik, beraz, familiak arduratzen dira horretaz (...)». Baina askotan ez dituzte inoiz aurkitzen», azaldu du.

Jose Antonio Benitez apaiza saiatu da, agintariekin eta GKEe-

Manuel Capa Itsas Salbamenduko langilea «Guardamar Polimnia» itsasontzian. Lluís GENE | AFP

kin dituen harremanei esker, familia horiei laguntzen beren senideei buruzko informazioa lortzen, ospitaleekin edo atxikitze zentroekin harremanetan jarritz.

«Gorpua aurkitu arte, ezin duzu ziur jakin norbait hilda dagoela», adierazi du.

Joan den hilabetea, estatu espainolean bizi diren marokoar batzuk harengana joan ziren hamar bidaiari hilda zeramatzan ontzi baten erreskatearen ondoren. «Hainbat egun eman dituzte ospitaleetara joaten, baina inork ezin izan die erantzunik eman, ahaidetasun lotura frogatu behar zutelako», azaldu du Benitezek, burokraziaren trabak salatuz.

Azkenean, gorputegian aurkitu zuten erantzuna.

Ekainaren erdialdetik, Caminando Fronterasek 570 familiari lagundu die senideak aurkitzen. Espainiako Gurutze Gorriak 359 eskaera jaso ditu.

Baina itsasoan hildako gehienak ez dira inoiz agertuko.

Zer gertatzen zaie familia horiei gorpurik ez dagoenean? Beste modu batzuk bilatu behar dira beren senideei buruzko

informazioa lortzen laguntzeko, Jose Pablo Baraibarren ustez.

Antropologo forentse honen asmoa Kanarietako Gurutze Gorriaren proiektu pilotu bat da, eta horren helburua da argitzea itsasontzietan nor zihoan eta zer gertatu zen itsasaldian zehar, hainbat informazio iturri erabiliz. «Familiek jakiteko eskubidea dute, eta eskubide hori bermatu behar diegu».

ERRESKATATZAILEAK

Kanarietako kostaldera ontzi bat iritsi eta espainiar kostazainek eszena mingarri ezagun bat aurkitzen dute: zazpi gorpu pilatzen dira bizirik geratu diren

askoren ondoan. Horietako hiru ere hil egingo dira.

Dakhlatik abiatuta, Mendebaldeko Saharan, 62 etorkin iparrafrikar ontziratu ziren.

Manuel Capa 50 urteko Itsas Salbamenduko langilea da, «Guardamar Polimnia» Arguineguingo portuan dagoen 32 metroko ontzi laranja, eta azaroaren erdiko gau latz hura bereziki gogoratzen du.

«Normalean, sukaldaria ez da zubira igotzen salbamenduetan, baina gainezka geunden eta deitu egin behar izan genion, leher eginda geundelako gorpuak igo eta igo», azaldu du CGT sindikatuko ordezkari ere baden itsasgizon honek.

«Hasieran, shockari eusten diozu, baina gero eszena gogoratzen duzu une batzuetan, pertsona horien drama eta sufri-mendua gogoratzen dituzu. Zaila da ulertzen», jarraitu du, malkoak eutsi ezinik.

«Arazoa migrazio politikak dira, horrelako bidaiak bultzatzen dituztelako, eta hortik datoz hildakoak», salatu du.

2019tik aurrera Kanarietara iristen ari diren migratzaileen kopuruak gora egin du. 2021eko azaroko lehen bi asteetan 1.194 pertsona lehorreratu dira 28 itsasontzitan, Espainiako Barne Ministerioaren arabera.

Capak dioenez, handik bi gauera, beste erreskate baten ondoren, sendagileek edo itzultzaileek «Guardamar Polimnia»-tik lehorreratzen lagundu zieten manta gorrietan bilduriko dozenaka bizirauleri. Ibilera balantzakorra zuten, itsasoan bederatzi egun noraezean egon ondoren. Plastiko zurizko hileta poltsak ere porturatu zituzten.

«Oso bidaia zaila da, migrazio bide arriskutsuenetakoa», azaldu du Paula Atocherok, Arguineguinera iristean jendea orientatzeaz arduratzen den erizainak.

Urte izugarria izan da, migratzaileek badakite itsasoan bizia gal dezaketela. Bizimodu hobea lortzeko Europara eramatea espero duten ontzi horiek hilkutxa bihur daitezke

Ekainaren erdialdetik, Caminando Fronteras erakundeak 570 familiari lagundu die senideak aurkitzen. Espainiako Gurutze Gorriak ere 359 eskaera jaso ditu

Caminando Fronteras GKEaren datuen arabera, aurtengo lehen sei hilekoan Atlantikoko bidean 2.087 migratzaile hil dira. 2020an, beste 2.170 pertsona hil ziren

«Esperientzia traumatiko asko izan ditugu. Ez dago salbamendurik traumarik gabe. Izan ere, sarritan huts egiten dugu bizitzak salbatzeko ahaleginetan»

Horietako asko hipotermia larriak jota iristen dira, batzuetan beste patologia batekin lotuta: deshidratazioa. Izan ere, ez jatekorik ez edatekorik ez dutenean, itsasoko ura edaten hasten dira.

Beste batzuek, berriz, giharretako hantura jasaten dute. Odol zirkulazioa eragozten du horrek, eta gorputz adarren anputazio ekar dezake, baita heriotza ere.

Paula Atochero martxoan bi urteko neska maliar bat salbatzen etsi-etsian saiatu zen pertsonetako bat da. Azkenean, bost egun geroago hil zen.

«Esperientzia traumatiko asko izan ditugu Arguineguingo portuan. Ez dago salbamendurik traumarik gabe. Izan ere, sarritan huts egiten dugu bizitzak salbatzeko ahaleginetan», adierazi du.

Migrazio bidean lehen lerroan egoteak kostu emozionala du erreskatatzaileentzat.

Manuel Capak bere lankide bat ekarri du gogora; izan ere, erreskate batean ontzi batera salto egin eta gorpu artean aurkitu zuen bere burua.

Iaz, Itsas Salbamenduak telefono linea bat jarri zuen bere taldeentzat, egunean 24 ordutan psikologoekin harremanetan jartzeko.

«Marinelen artean gizon gorrak omen gara, gizon indartsuak, eta askok ez dute sentitzen dutenaz hitz egin nahi. Malko bat isurtzea ahulezia bat da. Baina ez da horrela, normala da bihotza eta emozioak izatea», nabarmendu du Manuel Capak.

Kanaria uharteetan dauden 12 ontzietako gehienek hiru pertsonako tripulazioa dute, eta horrek esan nahi du bakarrik zubian dagoen marinela har ditzakeela erreskatatutakoak.

Beste lagun askok lehorrean eskaintzen dute euren laguntza, esate baterako, Jose Antonio Benitezek. Immigrazioaren dramaren parte hartzeak bizitza aldatu dio elizgizon honi: irakaskuntzan emandako bizitza utzi du iristen ari diren migratzaileei laguntzeko.

Sevillan bizi zela, 57 urteko erlijiosoa ez zen erabat arrotza migratzaileen egoerarekin, eta gazte batzuk Marokora eramanean ohi zituen, Tangerrera, sentsibilizatzeko.

«Konturatu naiz migrazioari buruzko aurreiritzi asko daukela, eta aurreiritziak ez dira lehertzen errealitatearekin aurrez aurre jarri arte», azaldu du.

Espainiara itzultzeko bidaia haietako batean, apaizak eta nerabeek txalupa txiki pneumatiko bat ikusi zuten, itsaso aztoratuak astindutakoa, bost lagun barruan zituela.

Laguntzeko asmoz, haien ontziak hurbiltzea lortu zuen, bai-

na ontziarekin talka egin zuen. «Denak uretara erori ziren. Oihuka hasi ziren, baina alferrik, eta itotzen ikusi genituen», kontatu du. Hiru hil egin ziren, bi salbatu ziren. Tripulazioko kide batek bere burua bota zuen laguntzen saiatzeko, baina hura ere hil egin zen.

«Tragedia erabatekoa izan zen, behin eta berriz ikusten duan drama bat. Hori izan da dena aldatu duen esperientzia», jarraitu du apaizak.

Gero migratzaileei denbora osoa ematea erabaki zuen eta 2019ko udan Kanaria Handira joan zen bizitzera, eta iritsi berriei edo familiakoei laguntzen die itsasaldian hildako ahaideen

bila. Adelina Abdolak ere, 56 urtekoak, bere bizitzan kapitulu berri bat irekitzea erabaki zuen apirilean, migratzaileei babesa adierazteko manifestazio egin ondoren.

Kanaria Handira aterperik eta ezer gabe etengabe iristen ari zirenekin kezkatutik, berak zer egin zezakeen galdetzen zion bere buruari Las Palmasetik gertu dagoen La Isleta portu txiki-ko bizilagun horrek.

Manifestazio hartan, «pertsona zuriak baino ez ginen han, eta bat-batean migratzaileak hondartzatik etorri ziren kartelak eskuetan zituztela, esanez: ‘Aukera bat besterik ez dugu nahi’, eta negar zotinka lehertu nintzen. Han gazte batzuk etxean hartzea erabaki nuen», gogoratu du.

Somos Red migratzaileei laguntzeko elkarteari esker, Modu eta Mamadou 26 urteko bi senegaldarrak hartu zituen eta «familiaren bizitzaren parte izan dira oso azkar».

«Orain familiakoak dira eta hainbeste ematen didate ordainetan! Gazteak dira, ez dute Gobernuaren laguntzarik eskatzen, lan egin besterik ez dute nahi», azaldu du Adelinak. Mamadou eta Modu etxetik aldatu dira jada, baina maiz etortzen dira bisitan. «Beti beren etxea izango dela esan diet».

Orain Ousmani ematen dio aterpe. «Adelinak esan zidan etxean gera nintekeela eta eskola batean matrikulatu ninduela gaztelania ikasteko; benetan asko lagundu dit», dio irribarrez 32 urteko senegaldarrak. Mekanikari edo soldatzaile izateko ikasten ari da.

Kanaria uharteetan, aldiz, beste biztanle batzuek begi txarrez ikusten dituzte etorri berri horiek, eta migrazioaren aurka elkarretaratze asko egin dira urte hasieratik.

Teodoro Bondyala
soziologoa eta
Kanarietako Afrikar
Elkarteen Federazioko
idazkaria, hildako haur
baten hilobiaren aurrean
Las Palmasen.
Matthew CAVANAUGH | EFE

